

ناشناخته هستیم. و از آنجایی که اقلیم به گرم شدن ادامه می‌دهد، در ماه‌ها و سال‌های آینده شاهد شکسته شدن رکوردهای بالاتری خواهیم بود.»/امتداد

تولید هندوانه سالانه ۷ میلیارد دلار به اقتصاد ایران ضرر می‌زند

عضو اتاق بازرگانی ایران گفت: ایران کم آب پایین‌ترین قیمت هندوانه را دارد، محاسبات نشان می‌دهد که تولید این محصول سالانه ۷ میلیارد دلار به اقتصاد کشور ضرر می‌زند و این غیر از خساراتی است که به منابع مالی و آبی کشور وارد می‌کند. Sahamnewsorg@

برخورد قاطع با متخلفان برداشت از آبهای زیرزمینی

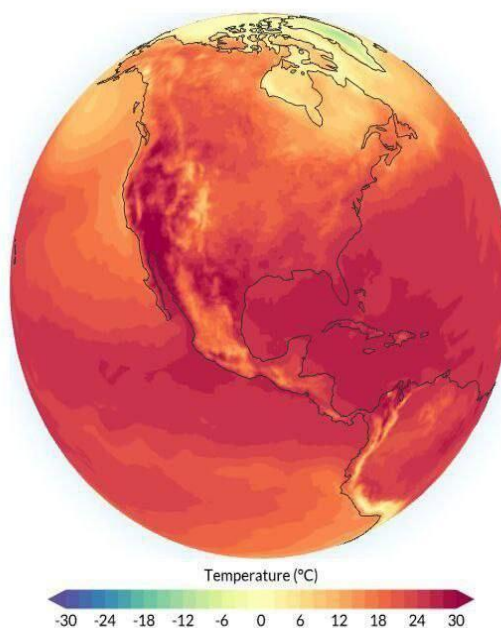
برق ۱۲ حلقه چاه کشاورزی متخلف در بخش فیروزآباد قطع شد

به گزارش روابط عمومی شرکت آب منطقه ای لرستان، ذبیح اله جودکی مدیر امور منابع آب شهرستان سلسله اظهار داشت: در راستای اجرای مصوبات شورای حفاظت از منابع آب شهرستان و پس از طی مراحل قضایی، حسب دستور دادستان محترم شهرستان سلسله، با حضور پرسنل اداره منابع آب شهرستان و اداره برق نسبت به قطع برق ۱۲ چاه کشاورزی در بخش فیروزآباد که مبادرت به کشت محصولات آبدوست (سیب زمینی) یا انتقال آب خارج از کروکی چاه نموده بودند، اقدام گردید.

اخبار و مقالات داخلی

بالاترین دمای جهان در یک روز ثبت شد

Surface air temperature • 21 Jul 2024
Daily average • Data ERA5
Credit: C3S/ECMWF

بر اساس داده‌های اولیه مرکز نظارت بر اقلیم اروپا، دمای جهانی در 21 جولای (31 تیر ماه) به بالاترین سطح ثبت شده در تاریخ رسید.

نتایج گزارش تغییر اقلیم کوپرنیک نشان می‌دهد که میانگین دمای سیاره در 21 ژوئیه 17.09 درجه سانتیگراد (62.76 درجه فارنهایت) بوده است که رکوردی را که تنها در سال گذشته ثبت شده بود شکست.

این روز تاریخی پس از 13 ماه متوالی دمای بی‌سابقه و گرم‌ترین سالی که دانشمندان تاکنون دیده‌اند، فرا می‌رسد. کارلو بوونتمپو، مدیر کوپرنیک، در بیانیه‌ای گفت: «ما در قلمروی واقعا

این عناصر سنگین از طریق استنشاق و تماس پوستی وارد بدن می‌شوند و سلامت شهروندان را به خطر می‌اندازند.

خبرگزاری ایلنا روز شنبه ۳۰ تیر نوشت که نتایج یک مطالعه که توسط گروه محیط‌زیست دانشگاه آزاد اصفهان روی گردوغبار جمع‌آوری شده از فضای داخلی منازل مسکونی در سطح شهر اصفهان انجام شده به این نتیجه رسیده است

بنابر گزارش ایلنا، همچنین پژوهشی که بر ۲۰۰ نمونه از جنین و نوزادان متولد شده در شهر اصفهان انجام شده، نشان داد که افزایش میانگین غلظت ماهیانه مونوکسیدکربن و ریزگرد موجب اختلال در عملکرد و سلامت کبد و تیروئید در جنین شده و همچنین وزن و قد نوزادان متولد شده در شهر اصفهان را با کاهش قابل توجهی مواجه کرده است. ادامه مطلب در:

<https://www.radiofarda.com/a/isfahan-cancer->

۱۴۰ هزار هکتار از جنگل‌های ایران طی

۱۰ سال در آتش سوخته است

برای جنگل‌های ایران، عزای عمومی اعلام کنید!

هرکدام از ما، بارها اخباری از سوختن جنگل‌های ایران شنیده‌ایم، اما هرمرتب‌مانند بار اول از این خبر سوخته‌ایم.

جنگل‌های ایران به چهار منطقه رویشی هیرکانی در کنار دریای خزر، ارسباران، زاگرس، و حاشیه خلیج فارس و عمان تقسیم می‌شوند. هر ساله این جنگل‌ها با آتش‌سوزی‌های طبیعی و انسانی مواجه

جودکی بیان داشت: براساس قانون توزیع عادلانه آب برای مالکین چاه‌ها پرونده قضایی تشکیل و برای هر کدام هزینه‌های مربوط خسارت به آبخوان بر اساس نوع تخلف و سطح زیرکشت محاسبه و لحاظ گردید.

مدیرمنابع آب سلسله خاطر نشان کرد: اداره منابع آب با چاه‌هایی که آبروشی، انتقال آب خارج از کروکی یا کشت محصولات آبدوست می‌نمایند اقدام به وصل خودسرانه برق نمایند از طریق مراجع قضایی برخورد قاطع خواهد نمود.

رادیو زمانه

آقای رئیس جمهور؛ گام اول دولت باید اهمیت به محیط زیست باشد تا توسعه در بسترهای دیگر شکل بگیرد

مهدی زارع، استاد تمام زمین‌شناسی گفت: با توجه به تغییرات جهانی آب و هوا پیوستن به توافقنامه تغییر اقلیم سازمان ملل متحد (پاریس ۲۰۱۵) در اولویت دولت باشد و برنامه‌های توسعه ای اقتصادی، اجتماعی، آموزشی و کشاورزی بر این اساس تهیه شود.

کانال آب water_bio@

گردوغبار فزاینده در اصفهان حاوی فلزات سنگین سرطان‌زا است

مطالعات اخیر دانشگاهی نشان می‌دهد گردوغبار در کلان‌شهر اصفهان حاوی مقادیر بالایی از عناصر سنگین مانند کادمیم و سرب است که خطر ابتلا به انواع سرطان و بیماری‌های غیرسرطانی را افزایش می‌دهد.

آتش‌سوزی در تالاب هورالعظیم و جنگل اولنگ شاهرود

در روزهای گذشته چندین هکتار از تالاب هورالعظیم و جنگل اولنگ و ارتفاعات شاهرود در آتش سوخت. مردم محلی و مقامات مسئول کوشیدند آتش‌سوزی‌ها را مهار کنند.

آتش به بیکر هورالعظیم

۲۵ تیر ماه، مخزن شماره یک تالاب، در بخش ایرانی تالاب هورالعظیم آتش گرفته بود. مدیر کل حفاظت محیط زیست خوزستان خبر داد که در این آتش‌سوزی ۵۰۰ هکتار تالاب درگیر شده بود.

میرشکار همچنین گفت از ابتدای فصل تابستان تاکنون با توجه به آتش‌سوزی تالاب هورالعظیم، ۵۸ مورد آتش‌سوزی در مناطق تحت مدیریت محیط زیست رخ داده که مساحت آن یک هزار و ۱۷۷ هکتار برآورد شده است.

فرهاد قلی‌نژاد، معاون محیط زیست انسانی اداره کل محیط زیست خوزستان ۲۷ تیر در گفت‌وگو با خبرگزاری

هستند. در ده سال گذشته، حدود ۳۰ هزار حادثه آتش‌سوزی در جنگل‌ها و مراتع کشور گزارش شده است.

به‌طور متوسط، سالانه بیش از دو هزار آتش‌سوزی رخ می‌دهد، یعنی تقریباً ۶ مورد در هر روز. این روزها نیز، بیش از هزار و سیصد هکتار از اراضی جنگلی لرستان در حال سوختن است و پس از هفته‌ها آتش‌سوزی، مدیران استان اعلام کرده‌اند که بالگرد اطفای حریق چند روزی است که در منطقه مستقر شده است، اما به دلیل وسعت بی‌سابقه آتش، نیاز به تشکیل کمیته‌ای در سطح دولت و سه قوه برای پیگیری این فاجعه ملی وجود دارد.

فرمانده یگان حفاظت منابع طبیعی اظهار کرده است که حدود ۱۸ هزار هکتار از مراتع در آتش سوخته و بیش از ۹۹ درصد این آتش‌سوزی‌ها در جنگل‌های زاگرس رخ داده است.

همچنین، در دو سال گذشته هیچ تجهیزات جدیدی برای اطفای حریق تهیه نشده است! فعالان محیط زیست هشدار داده‌اند که با ادامه این روند، در پنجاه سال آینده تمامی جنگل‌ها و در هشتاد سال آینده تمامی مراتع ایران از بین خواهند رفت.

جنگل‌هایی که هنگام بحران‌هایی چون سیل کمربند دفاعی زمین و برای این سرزمین میراث و هویت و مامن تنفس‌اند. پیرهنی سبز بر قامت ایران که نشان می‌دهد این سرزمین هنوز مشتاق به زندگی است، اگر بگذارند.

امتداد-گروه اجتماعی

ناشی از آن در برخی روزها تا شش شهرستان در استان خوزستان را دربرمیگیرد.

بحران آب در حوضه کرخه از سه سال پیش تاکنون این تالاب را نیز با تنش مواجه کرده است. بر اساس ماده سه آیین‌نامه نحوه حفاظت، احیا و مدیریت تالابها، شیوه تخصیص حقا به محیط زیستی تالابها از رودخانه‌های بالادست آنها پس از تأمین آب شرب نسبت به سایر مصارف اولویت دارد.

اگر آب کافی به تالابها اختصاص یابد و خشک نشوند احتمال آتش‌سوزی در فصل‌های گرم کاهش می‌یابد.

آتش‌سوزی در جنگل اولنگ و ارتفاعات شاهرود

رئیس اداره حفاظت محیط زیست شاهرود ۲۶ تیر ماه، در گفت‌وگویی با خبرگزاری کار ایران (ایلنا) از آتش‌سوزی در جنگل اولنگ خبر داد. علی‌اکبر قربانلو گفت که ساعت ۱۵ روز ۲۵ تیر مطلع شده بودند که این جنگل دوباره آتش گرفته است.

او گفت که با اعزام چند گروه از نیروهای یگان حفاظت محیط زیست و منابع طبیعی شاهرود به منطقه و کمک

دانشجویان ایران (ایسنا) گفت در روز یکشنبه ۲۴ تیر بخش عراقی تالاب هورالعظیم دچار حریق شد و آتش رفته‌رفته به بخش ایرانی سرایت کرد.

قلی‌نژاد گفت که دود ناشی از این آتش‌سوزی تا اهواز آمد و چند ساعتی جنوب و شمال شرق اهواز درگیر شد، اما به دلیل جریان ناشی از باد، دود از شهر خارج شد. او همچنین گفت که در سال جاری آتش‌سوزی بخش ایرانی برای اولین بار رخ داده، اما با آغاز تابستان بخش عراقی بارها دچار آتش‌سوزی شده است.

برای مهار سریع این آتش‌سوزی به مشارکت مسئولان مربوطه در ایران و عراق نیاز بود. قلی‌نژاد در این باره گفت: برای کمک به مهار آتش‌سوزی با وزارت امور خارجه کشورمان و کشور عراق نامه‌نگاری‌های فراوانی کرده‌ایم، با وجود این، در خصوص هماهنگی برای مهار آتش، مشکل وجود دارد.

هورالعظیم یا تالاب بزرگ بین‌النهرین، بزرگ‌ترین تالاب مرزی ایران است و در مرز ایران و عراق واقع شده است. این تالاب از دیدگاه منابع جانوری و گیاهی، بسیار غنی است و ژرفای آن به‌طور میانگین به ۵ متر می‌رسد و مساحتی بالغ بر ۱۲۰ هزار هکتار را در بر می‌گیرد. ذخایر آب این تالاب از رود کرخه در ایران و نیز رودخانه دجله در عراق تأمین می‌شود. سراسر تالاب هورالعظیم با نی پوشیده شده است.

در سال‌های گذشته در پی خشک شدن بخش‌های وسیعی از هورالعظیم، این تالاب از اوایل تابستان با آتش‌سوزی‌های گسترده به ویژه در بخش عراقی مواجه شده و دود غلیظ

با وجود اینکه مقامات علت آتش‌سوزی‌ها را اغلب سهل‌انگاری مردم و گردشگران می‌دانند اما گرمایش زمین و تغییرات اقلیمی و آتش زدن عمدی مراتع جنگلی به قصد تغییر کاربری در کنار کمبود زیرساخت‌ها و مدیریت ناپایدار منابع طبیعی از جمله عواملی هستند که بر تکرار حریق‌ها افزوده‌اند. جنگل اولنگ در منطقه ییلاقی شاهرود و در مرز با آزادشهر و رامیان در استان گلستان قرار دارد. آتش‌سوزی این جنگل و تالاب هورالعظیم در ادامه سلسله آتش‌سوزی‌هایی است که در ماه‌های گذشته در بخش‌های مختلف ایران پوشش گیاهی عظیمی را خاکستر کرد. در اردیبهشت و خرداد بخشی از پوشش گیاهی جنگل‌های زاگرس در استان‌های گوناگون در آتش سوخت. بومیان در خاموش کردن حریق‌ها بسیار کوشیدند. برای سرعت بخشیدن به مهار آتش‌سوزی‌های جنگل و مراتع به بالگردهای آبپاش نیاز است زیرا در بسیاری مواقع امکان حضور مأموران یگان در میان آتش میسر نیست. از آنجایی که هنوز تجهیزات کافی در دسترس مسئولان مربوطه نیست، مراتع و پوشش جنگلی بسیاری پس از آتش‌سوزی از بین می‌روند.

براساس آمار دفتر حفاظت و حمایت سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور، از ابتدای سال ۱۴۰۳ تا ۲۲ تیرماه امسال، ۶۹۷ فقره حریق در عرصه‌های طبیعی کشورمان رخ داده که در مجموع ۱۲ هزار و ۹۰۴ هکتار از جنگل‌ها و مراتع کشور را درگیر کرده است. از میان این آتش‌سوزی‌ها ۵۸۲ فقره آتش‌سوزی با سطح درگیری ۱۲ هزار و ۶۰۰ هکتار صرفاً مربوط به منطقه زاگرس بوده است.

<https://www.radiozamaneh.com/827098/>

آتش‌نشانان شهر کلاته خیج و نیروهای مردمی با تلاش فراوان موفق شدند پس از ۵ ساعت حریق را مهار کنند.

رئیس اداره حفاظت محیط زیست شاهرود گفت با وجود تلاش‌های گسترده حدود ۵ هکتار از مراتع جنگل اولنگ در آتش سوخت و از بین رفت.

قربانلو درباره علل این آتش‌سوزی‌ها گفت: متأسفانه عامل انسانی و سهل‌انگاری آنان عامل اصلی این آتش‌سوزی‌های اخیر در منابع طبیعی شهرستان شاهرود است که با وجود تذکرها متعدد گردشگران نکات ایمنی را رعایت نکرده و خسارات جبران‌ناپذیری به عرصه‌های منابع طبیعی وارد می‌کنند.

این آتش‌سوزی در حالی اتفاق افتاد که روز پیش از آن نیز دو هکتار از جنگل اولنگ به گفته رسانه‌های داخلی ایران «در اثر بی‌احتیاطی مسافران و گردشگران» در این منطقه سوخته بود. در همان روز خبرگزاری مهر درباره این آتش‌سوزی گزارشی نوشت که در آن «برخی از اهالی و دامداران محلی» را یکی از عوامل سوزاندن جنگل‌ها نامید و استدلال کرد که آنها برای چرای راحت گوسفندان خود در سال‌های بعد، جنگل ابر و اولنگ و ارتفاعات شاهرود را آتش می‌زنند. این خبرگزاری عامل بعدی را نیز «سهل‌انگاری گردشگران» نامید.

خبرگزاری تسنیم نیز ۲۳ تیر در گزارشی نوشته بود که حدود ۱۲ هکتار از پوشش گیاهی منطقه خوش‌ییلاق شاهرود بر اثر آتش‌سوزی گسترده ناشی از «سهل‌انگاری» از بین رفته است.

بنا به گزارش‌ها، از بیش از دو دهه قبل هشدارهایی در مورد احتمال خشکی دریاچه‌ی ارومیه از سوی برخی کارشناسان و فعالان حوزه‌ی محیط زیست به دولت داده شده بود. با این وجود، در طی این سال‌ها هیچ برنامه‌ی عملی برای جلوگیری از روند رو به رشد خشکی یا خشکاندن عمدی و به تعبیری مرگ تدریجی این پدیده‌ی طبیعی وجود نداشته است.

با جدی شدن مسئله‌ی خشک شدن دریاچه‌ی ارومیه در دهه‌ی ۱۳۹۰، تحقیقات علمی درباره‌ی این موضوع در نشریات علمی و پژوهشی داخل و خارج ایران افزایش پیدا کرد و به یکی از موضوعات مورد توجه در محافل علمی و دانشگاهی تبدیل شد، اما روند نابودی دریاچه به صورت تصاعدی پیش میرفت .

پژوهش‌های صورت گرفته در ارتباط با موضوع خشکی دریاچه‌ی ارومیه را می‌توان به دو دسته‌ی کلی تقسیم کرد. دست‌های بر علل خشک شدن دریاچه تمرکز کرده‌اند و دست‌های دیگر پیامدهای خشک شدن دریاچه را مورد بررسی قرار داده‌اند. در هر دوی این‌ها هم «عوامل طبیعی» و «عوامل انسانی» و هم پیامدهای محیط زیستی و اجتماعی در نظر گرفته شده است. در رابطه با علل خشکی، در بسیاری از تحقیقات انجام گرفته توسط محققان، به درستی بر مجموعه‌ای از پارامترهای تاثیرگذار دست گذاشته شده که بخش عمده‌ی آن‌ها ناشی از سیاست‌های دولت در ارتباط با موضوع آب و کشاورزی در حوضه‌ی آبریز دریاچه است. از جمله عواملی که در پژوهش‌های مختلف به آنها اشاره شده است، احداث سدها و آب بندها، تغییر الگوی کشت و تولید محصولات آب‌بر و استفاده از تالاب‌ها بدون توجه به توان آن‌ها، بهره

فهم مکانیزم‌های مولد بحران زیست محیطی

با تمرکز بر دریاچه‌ی ارومیه

• جولای ۱۷، ۲۰۲۴

جمیل رحمانی- سامان غزالی

مقدمه و طرح مسئله

میزان حجم آب و پیشروی سالانه‌ی دریاچه‌ی ارومیه که اکنون برخی آن را «دریاچه‌ی سابق ارومیه»^۱ می‌نامند، در اوایل دهه‌ی ۱۳۷۰ به اندازه‌ای بود که روزنامه‌ی همشهری در فروردین سال ۱۳۷۳ در گزارشی با عنوان «طغیان دریاچه‌ی ارومیه»^۲ از ارجاع این مسئله به ستاد بحران خبر داده بود. دریاچه‌ی ارومیه قبلاً با وسعتی بین ۴۷۵۰ تا ۶۱۰۰ کیلومتر مربع و حجم آبی حدود ۲۳ کیلومتر مکعب یکی از بزرگترین دریاچه‌های روی زمین بود.^۳ اما در روزهای آغازین زمستان سال ۱۴۰۲ وضعیت آن به گونه‌ای بود که به منظور جلوگیری از شکل‌گیری گرد و غبار نمکی ناشی از خشکی دریاچه، بر روی سطح برخی از قسمت‌های آن عملیات مالچ‌پاشی انجام شد.^۴

عوامل با تاریخ‌های متفاوت در یک لحظه‌ی خاص با هم تلاقی پیدا کرده‌اند و سبب نابودی بسیاری از زیست‌بوم‌ها در ایران و به طور مشخص دریاچه‌ی ارومیه شده‌اند. خشک شدن دریاچه‌ی ارومیه یکی از ده‌ها مورد از تخریبات گسترده محیط زیستی در ایران است که توضیح منطق چگونگی نابودی آن می‌تواند ما را در رسیدن به درکی درست از مکانیسم‌های تخریب‌گر نظام جمهوری اسلامی در عرصه‌ی محیط زیست یاری دهد.

سرمایه‌داری و محیط زیست

یکی از نقاط اساسی گسست میان انسان و طبیعت ظهور سرمایه‌داری به عنوان یک شیوه‌ی تولید جدید بوده است، سیستمی که اکنون جهانی شده و نسبت و پیوند آن با ساحت‌های مختلف حیات بشری از جمله دولت، اجتماع و طبیعت غیر قابل انکار است. مارکس معتقد است «شیوه‌ی تولید سرمایه‌داری مستلزم سلطه‌ی انسان بر طبیعت است» و نسبت میان انسان و طبیعت در عصر سرمایه‌داری را با استفاده از مفهوم «شکاف سوخت و سازانه» [۴] توضیح می‌دهد. به نظر او «شیوه‌ی تولید سرمایه‌داری جمعیت را در مراکز بزرگ گردهم آورده و سبب شکل‌گیری مراکز پرجمعیت شهری شده است، به طوری که کنش متقابل سوخت و سازانه‌ی میان انسان و زمین را برهم زده است، یعنی مانع بازگشت عناصر سازنده‌ی خاک که بشر به شکل غذا و پوشاک مصرف می‌کند، به آن می‌شود. بدین‌سان، مانع کارکرد شرط طبیعی و بی‌وقفه‌ی حاصل‌خیزی پایدار خاک می‌شود» [۵]. بدون شک اکنون حجم تخریبات ناشی از سیستم سرمایه‌داری در سطح

برداری بیش از حد از چاه‌های زیرزمینی و توسعه‌ی کشاورزی، تغییر کاربری زیستگاه‌ها و تخریب چراگاه‌های طبیعی، می‌باشند [۵].

بر اساس مطالعات علمی انجام شده، میزان تاثیر «عوامل انسانی» در خشکی دریاچه، مانند سدسازی، برداشت بی‌رویه از چاه‌های عمیق و بهره‌برداری از آب - های حوضه‌ی آبریز، بیش از ۷۰ درصد و سایر عوامل مانند کاهش بارندگی، گرمایش زمین و تغییرات اقلیمی که در مقوله‌ی عوامل طبیعی دسته‌بندی میشوند، کمتر از ۳۰ درصد است. هر چند در مورد عوامل طبیعی مانند گرمایش زمین نیز باز هم عوامل انسانی دخیل هستند، اما به هر صورت در قالب عوامل طبیعی دسته‌بندی شده‌اند.

مسئله‌ی اصلی نوشتار حاضر، فهم مکانیسم‌های بحران محیط زیستی در ایران با تمرکز بر دریاچه‌ی ارومیه می‌باشد، به عبارت دیگر چرایی خشک شدن دریاچه‌ی ارومیه به عنوان یکی از مهمترین زیست‌بوم‌های جغرافیای ایران مورد بررسی قرار می‌گیرد.

برای این منظور، داده‌های مختلف از طریق مصاحبه با ساکنین روستاهای اطراف دریاچه، آمارهای رسمی انتشار یافته و همچنین اظهارات مسئولان حکومتی در ارتباط با دریاچه‌ی ارومیه و اسنادی که در منابع اینترنتی در دسترس بوده‌اند، جمع‌آوری و تحلیل شده است.

ما در این نوشتار با استفاده از سه مفهوم «سرمایه‌داری سیاسی»، «گفتمان خودکفایی» و «استعمار بینافروستی» عوامل و نیروهای عمده‌ی موثر در خشکاندن دریاچه‌ی ارومیه را توضیح می‌دهیم. این

منطقه‌ای روبرو هستیم. این امر حتی بدون رجوع به پژوهش‌های علمی و تنها با مشاهدات ساده نیز قابل مشاهده است. خشکی دریاچه‌ی ارومیه یکی از ده‌ها مورد تخریب محیط زیستی در جغرافیای ایران است که در طی سال‌های گذشته روی داده و همین نشان می‌دهد که یک مکانیسم مشخص برای نابودی طبیعت در این جغرافیا وجود دارد که بدون شناخت آن نمی‌توان آلترناتیو کارآمدی برای برون‌رفت از وضع موجود پیشنهاد کرد. به عبارت دیگر، برای فهم این وضعیت باید ابتدا بدانیم که چه روی داده است و چگونه بازتولید می‌شود؟

پیشتر گفتیم که بر اساس پژوهش‌های انجام گرفته، عوامل انسانی بیشترین نقش را در از بین بردن دریاچه‌ی ارومیه بازی کرده‌اند. بنا به همان پژوهش‌ها، سه عامل مهم در میان عوامل گفته شده، شامل: یک) احداث سد بر روی رودخانه‌هایی که در محدوده‌ی حوضه‌ی آبریز دریاچه هستند، دو) تغییر کاربری مراتع به زمین‌های کشاورزی در حوضه‌های آبریز دریاچه، و سه) حفر گسترده‌ی چاه‌های عمیق در مناطق نزدیک به دریاچه برای افزایش تولید کشاورزی، در قیاس با مابقی عوامل نقش بزرگ‌تری را ایفا کرده‌اند.

در ادامه‌ی این بخش تلاش می‌کنیم با تاکید بر خصلت ویژه‌ی سرمایه‌داری در ایران به پرسش چرایی خشک شدن دریاچه‌ی ارومیه بپردازیم و با برجسته‌کردن جایگاه سپاه پاسداران در ساختار اقتصادی و سیاسی ایران، نقش این نهاد را به طور مشخص در موضوع سدسازی که یکی از عوامل اصلی خشک شدن دریاچه‌ی ارومیه است، توضیح دهیم.

جهان بسیار بیشتر از قرن نوزدهم است و امروز ما با بحرانی به نام بحران محیط زیستی روبرو هستیم.

میل فزاینده‌ی سیستم سرمایه‌داری به کسب سود بیشتر و انباشت سرمایه با نابودی همزمان سرچشمه‌ی تمامی ثروت‌ها یعنی طبیعت و کارگر پیش می‌رود. سرمایه‌داری هر چه به پیش رفته است بهره‌کشی از طبیعت را نیز گسترش داده و آن را به سمت ویرانی برده است. در چنین ساختاری ایمان به توسعه و پیشرفت در عمل به مثابه‌ی ایدئولوژی تبلور یافته و به دین سکولار امروزی بدل شده است. این توسعه و تخریب سرمایه‌دارانه را فاستر با مفهوم «خلاقیت ویرانگر» توضیح می‌دهد، امری که اکنون به بحران تبدیل شده است و «بحران فعلی نظام زمین از اقیانوس‌ها به آب شیرین و فراتر از آن بسط می‌یابد. پویایی امپریالیسم و همه‌کشی در دوره‌ی آنتروپوسین با تغییراتی در چرخه‌ی هیدرولوژیک زمین همراه است، از جمله تغییرات بارندگی، خشک شدن (و آلودگی) منابع شیرین و ذوب شدن یخچال‌های طبیعی با برج‌های آب ضروری آنها» [۱.۸]

اگرچه سرمایه‌داری در ایران نسبت به اروپا و آمریکا عمر کوتاه‌تری دارد، اما از نظر میزان تخریب طبیعت در این جغرافیا سرعت قابل توجهی داشته است. به طوری که بنا به گفته‌ی یکی از مسئولان محیط زیست ایران «در پی اجرای برنامه‌های توسعه از سال ۱۳۷۳، اکنون هیچ منطقه‌ای از آسیب‌های زیست محیطی در امان نمانده» [۱.۹]

با نگاهی به وضعیت دریاچه‌ی ارومیه به راحتی میتوان این واقعیت را مشاهده نمود که ما با خطر نابودی زیست‌بوم، اکوسیستم و زیستگاه‌های محلی و

نظام سرمایه‌داری سیاسی شیعی در ایران معرفی می‌کند که در آن سه نهاد اصلی، یعنی نهاد سیاسی/ عقیدتی یا همان ولایت فقیه، شکل ویژه مالکیت انفال یا مالکیت ولی فقیه بر دارایی‌ها و اموال بدون مالک و نیز شیوهی هماهنگی غالب یعنی هماهنگی ویرانگر، نظام اقتصادی ایران را شکل داده‌اند. به نظر وهابی این نهادها عوامل به‌وجودآورندهی بحران‌های درون‌زای این نظام نیز هستند. سرمایه‌داری سیاسی شیعی مولد ظهور مجموعه‌ای از نهادهای موازی بوده که از دل بحران‌های سیاسی-اقتصادی برخاسته‌اند و نظم بحرانی کنونی را به میانجی شکست اشکال مختلف هماهنگی در نظام اقتصادی، یعنی هماهنگی بازاری، آمرانه یا تعاونی، ایجاد کرده‌اند. ردپای این نهادها را می‌توان به میانجی شکل خاص مالکیت انفال و نقش نهادهای موازی از جمله سپاه پاسداران و نیز هماهنگی مخرب، در بحران محیط زیست نیز پیگیری کرد[۱۱].

اهمیت بحث وهابی برای موضوع بحران محیط زیستی ایران در این است که او نسبت میان شکل مالکیت بر منابع طبیعی و تاثیر مداخله‌ی نهادهایی مانند سپاه پاسداران به عنوان یکی از محصولات سرمایه‌داری سیاسی در ایران را در موضوع تخریب محیط زیست تا اندازه‌ای روشن می‌کند. در ادامه نقش شرکتها و موسسات وابسته به سپاه پاسداران را در ارتباط با سدسازی‌هایی که عاملی تعیین کننده در خشکی دریاچه‌ی ارومیه بوده‌اند، توضیح می‌دهیم.

سدهای سپاه

مهار آب‌های جاری به عنوان یکی از نمودهای توسعه در جهان و مضمحل ساختن این منابع آبی از طریق

در ایران، برخلاف تصور رایج از نقش دولت به عنوان مجری و مدافع منافع عموم و توده‌ی مردم، انحصار قدرت و ثروت در دست دولت است و خود دولت نیز منافع گروه و یا گروه‌های مشخصی را نمایندگی می‌کند. بر همین اساس نخبگان گروه حاکم نهادهای سیاسی را طوری طراحی و نیز کنترل می‌کنند که در راستای تضمین منافع آنها عمل می‌کند و برای حفظ موقعیت فرادست و مسلط سیاسی-اقتصادی‌شان، خود را به چارچوب‌های قانونی محدود نمی‌کنند [۱۰]. به عنوان نمونه می‌توان به نهادهای اقتصادی زیرمجموعه‌ی سپاه پاسداران اشاره کرد که به دلیل قدرت این نهاد نظامی در ساختار حاکمیت توانسته‌اند بخش‌های عمده‌ای از اقتصاد ایران را در عرصه‌های مختلف تحت کنترل خود بگیرند. در چنین سیستم اقتصادی و سیاسی‌ای، تولید و توزیع ثروت از مناسبات رانتی پیروی می‌کند و در نتیجه میزان نزدیکی و دوری به ساختار قدرت عاملی تعیین‌کننده در کسب ثروت است. بر این اساس، سیستم اقتصادی حاکم بر ایران یک نظام سرمایه‌داری سیاسی است، چرا که در آن سود غالباً از راه غارت و زور به دست می‌آید و به تبع آن، کسب سود تابعی از مناسبات قدرت است.

نظام اقتصادی-سیاسی ایران درگیر بحران‌های چندگانه و متعددی است که بحران ناشی از تخریب محیط زیست یکی از عرصه‌های مهم آن است. از همین رو فهم چگونگی ظهور و تداوم این بحران، چنان‌که وهابی می‌گوید، نیازمند تبیین نظام اقتصادی در سطح توزیع است، تبیینی که بتواند یک کلیت اجتماعی را به میانجی نقشی که عوامل نهادی و اقتصادی در ساخت سیستم اقتصادی ایفا می‌کنند، توضیح دهد. به این اعتبار او چارچوب مفهوم نهادگرایانه‌ای را برای تبیین

مرکز ایران، با احداث سدهای متعدد در مناطق پیرامونی آغاز شد. سدهای ساخته شده توسط سپاه نه تنها قراردادهای پرسودی برای این نهاد نظامی-اقتصادی به دنبال داشت، بلکه یک فرصت تبلیغاتی برای سپاه و بنگاه‌های اقتصادی زیرمجموعه‌اش نیز بود. سپاه به تدریج ساخت اکثر سدها و انتقال آب در ایران را به انحصار خود درآورد.

به گزارش ایسنا، تا سال ۱۳۹۷ «۱۷۲ سد ملی در سطح ایران به بهره‌برداری رسیده که از این تعداد، ۱۹ طرح مربوط به قبل از انقلاب اسلامی و مابقی به بعد از انقلاب مربوط می‌شود»^{۱۲۱} «همچنین به گفتهی فرماندهی قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیاء، ۵۵ درصد سدهای کشور تا سال ۱۳۹۸ توسط این قرارگاه ساخته شده است»^{۱۲۲} بنابراین، از زمان تاسیس قرارگاه خاتم‌الانبیاء تا سال ۱۳۹۸ تقریباً ۷۰ درصد سدهای ایران توسط سپاه ساخته شده است و این نشان می‌دهد که سپاه پاسداران به عنوان نهادی که توسط رهبر جمهوری اسلامی فرماندهی می‌شود و زیرمجموعه‌ی نهاد سیاسی/ عقیدتی ولایت فقیه است، چه نقش مهم و البته مخربی را در پروژه‌های مربوط به آب در ایران ایفا می‌کند.

آمار سدهای ملی بهره‌برداری شده توسط وزارت نیرو به تفکیک دولت‌ها

دوره / دولت‌ها	تعداد	حجم کل مخزن (میلیون متر مکعب)	آب قابل تنظیم سالانه (میلیون متر مکعب)	ظرفیت اسمی نیروگاه (مگاوات)
قبل از انقلاب اسلامی (تا سال ۱۳۵۷)	۱۹	۱۳،۴۰۴	۱۴،۰۶۹	۲،۸۲۶
دولت اول و دوم: از سال ۱۳۵۸ تا پایان سال ۱۳۵۹	۱	۲۲۴	۱۱۰	-
دولت سوم: از سال ۱۳۶۰ تا پایان سال ۱۳۶۲	۳	۱،۹۶۵	۱،۰۰۴	۱۱۶
دولت چهارم: از سال ۱۳۶۳ تا پایان سال ۱۳۶۷	۳	۸۶	۲۸۸	-
دولت پنجم: از سال ۱۳۶۸ تا پایان سال ۱۳۷۱	۲	۴۲۸	۳۰۷	۲۲
دولت ششم: از سال ۱۳۷۲ تا پایان سال ۱۳۷۵	۱۳	۱،۲۰۶	۱،۰۵۰	۲۹
دولت هفتم: از سال ۱۳۷۶ تا پایان سال ۱۳۷۹	۱۳	۱،۷۷۳	۱،۳۳۰	۱۵۰
دولت هشتم: از سال ۱۳۸۰ تا پایان شهریور ۱۳۸۴	۳۵	۱۲،۳۳۴	۷،۶۷۲	۴،۴۳۱
دولت نهم: از اول مهر ۱۳۸۴ تا پایان شهریور ۱۳۸۸	۱۸	۵،۷۸۴	۳،۴۴۴	۲۲۷
دولت دهم: از اول مهر ۱۳۸۸ تا پایان مرداد ۱۳۹۲	۳۹	۹،۹۷۲	۳،۸۹۴	۳،۰۵۵
دولت یازدهم: از اول شهریور ۹۲ تا پایان مرداد ۹۶	۲۵	۴،۵۳۷	۳،۴۰۰	۱،۱۵۶
دولت دوازدهم: از اول شهریور ۹۷ تا ۸/۱۳۷/۹۷	۳	۲۹	۲۳	۶
مجموع	۱۷۲	۵۱،۷۶۵	۳۶،۶۰۰	۱۲،۰۸۶

صنعت سدسازی از نیمه‌ی دوم قرن بیستم به بعد، باعث فصلی شدن بیش از ۷۰ درصد رودخانه‌ها در نیم‌کره‌ی شمالی شده است. صنعت سدسازی و مهار رودخانه‌ها و آب‌های جاری عامل اصلی نابودی دریاچه‌ها و تالابها بوده است. خشکی دریاچه‌ی چاد در آفریقای مرکزی، دریاچه‌ی آرال در آسیای مرکزی، دریاچه‌ی جلیله در فلسطین، دریاچه‌ی اونز در کالیفرنیا، آمریکا، دریاچه‌های استان کینهایی در چین و تالاب‌های حوضه‌ی آبریز دجله و فرات، نمونه‌هایی از تبعات صنعت سدسازی در جهان هستند. اما در ایران وضعیت از این هم بدتر است؛ تالاب گاوخونی، تالاب هامون، تالاب هورالعظیم، دریاچه‌ی بختگان و خشک‌شدن دریاچه‌ی ارومیه نمونه‌های عینی از پیامدهای توسعه و خلاقیت ویرانگر در ایران است. نابودی رودخانه‌ها، تالاب‌ها و دریاچه‌ها تنها بخشی از پیامدهای سدسازی است. سدسازی باعث نابودی پهنه‌ی وسیعی از زیستگاه‌ها، تنوعات گیاهی و جانوری، جنگل‌ها، مراتع و اراضی کشاورزی مردم بومی می‌شود. از بین رفتن هویت‌ها و فرهنگ‌های بومی، اماکن مسکونی، سازه‌ها و بناهای تاریخی و همچنین نابودی کانون‌های زیستی روستاییان، کوچاندن اجباری آنها و در نهایت پیوستن آنان به جمع مصرف‌کنندگان حاشیه‌نشین شهری که فاقد امکانات زیستی و بهداشتی‌اند، جملگی از تبعات صنعت سدسازی است. با این وجود و به رغم آگاهی از پیامدهای اکولوژیکی صنعت سدسازی در ایران، باز هم نهادهایی همچون سپاه، سدسازی را از نمودهای قدرت و افتخار ملی قلمداد می‌کنند.

مداخله‌ی سپاه در فعالیت‌های اقتصادی از سال ۱۳۶۹ به بهانه‌ی مبارزه با کم‌آبی و رفع مشکل آب شرب در

عکس ۱: مختصات سدهای حوضه آبریز دریاچه ارومیه

بیشترین سود ناشی از سدسازی به جیب کدام شرکت‌ها و ارگان‌ها می‌رود؟

بدون شک بر اساس آنچه که در بالا آمد، شرکت‌های مهندسی وابسته به سپاه از بزرگ‌ترین منتفعین پروژه - های سدسازی و انتقال آب هستند. به دلیل غیرشفاف بودن این نهاد و نبود هرگونه سازوکار نظارتی بر فعالیت - های مالی و اقتصادی آن، شاید نتوان با عدد و ارقام رسمی و مشخص نشان داد که سپاه پاسداران سودی را که از طریق ویران کردن طبیعت مناطق پیرامونی شده‌ی ایران مانند کوردستان و آذربایجان به دست می‌آورد دقیقاً در چه فعالیت‌هایی هزینه می‌کند. اما حداقل می‌توان به دو مورد کلی از فعالیت‌های سپاه اشاره کرد که بدون هزینه‌های هنگفت و سرسام‌آور، تحقق آنها غیرممکن می‌بود: برنامه‌ی موشکی و تقویت نیروهای نیابتی در خارج از مرزهای ایران که هر دو از جمله پروژه‌های هزینه‌بردار هستند که طی حداقل دو دهه‌ی گذشته به طور مستمر ادامه پیدا کرده‌اند. هر دوی این موارد نیز در نهایت برای تحکیم سیستم جمهوری اسلامی است که ماندگاری آن در

در ارتباط با دریاچه‌ی ارومیه، در حوضه‌ی آبریز این دریاچه ۷۴ سد بزرگ و کوچک وجود دارد که اغلب آنها در دو دهه‌ی گذشته توسط سپاه پاسداران ساخته شده‌اند. جالب اینجاست که علیرغم این که بر اساس تحقیقات علمی یکی از مهم‌ترین عوامل خشکی دریاچه و بروز چنین فاجعه‌ای ریشه در سدسازی دارد، اما در سال‌های اخیر و در سیاست‌هایی که برای احیای دریاچه تدوین شده، احداث سدهای جدید و انتقال آب آنها به دریاچه به عنوان راهکار حل بحران نیز تجویز شده است. به طوری که با احداث سدهای متعدد در روزه‌های کوردستان [۱۱۴] و به طور مشخص بر روی رودخانه‌ی زاب در محدوده‌ی شهرستانهای پیرانشهر و سردشت [۱۱۵]، دولت در پی انتقال آب رودخانه‌های این مناطق از طریق تونل به دریاچه‌ی ارومیه به منظور احیای آن است. عیسی کلانتری، رئیس سابق سازمان حفاظت محیط زیست ایران، در مصاحبه‌ای گفته است: «۸۲ درصد از بودجه‌ی مصوب برای احیا را وزارت نیرو گرفته بود تا به قرارگاه بدهد برای حفر تونلی که آب را از رودخانه‌ی زاب به دریاچه بیاورد. ۵۰۰ میلیون دلار به قرارگاه بابت این موضوع داده شد و حدود ۱۰۲۰ میلیارد تومان هم بعدتر اختصاص یافت [۱۱۶].» [منظور او از قرارگاه همان «قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیا» است که «حفر طولی‌ترین تونل انتقال آب در تاریخ کشور به طول ۲۸ کیلومتر با قطر ۶ متر در پروژه‌ی کانی سب» را به عنوان یکی از رکوردها و دستاوردهایش ثبت کرده است.

حال باید پرسید که چه کسانی از سدسازی منتفع میشوند که این‌گونه آن را به عنوان درمان مشکلات اقتصادی و حتی محیط زیستی تجویز و اجرا می‌کنند؟

شکاف میان ملت‌های مختلف در جغرافیای ایران می‌شود. برای نمونه یکی از مصاحبه‌شوندگان که اهل میاندوآب است، در مورد توزیع نابرابر آب در میان کوردستان و آذربایجان چنین می‌گوید: «سد نوروزلو را برای تورک‌ها زده‌اند، از آنجا دو کانال عظیم آب به طور شبانه‌روز به طرف تبریز می‌رود. هزاران هکتار مراتع شخم‌زده‌شده در «چهار برج» را که بین نیروهای نظامی تقسیم کردند، با آب نوروزلو آبیاری می‌کنند.» انتقال آب این سد به تبریز در حالی صورت می‌گیرد که سد نوروزلو بر روی زربینه‌رود ساخته شده که از کوه‌های روزنه‌لات کوردستان سرچشمه گرفته و یکی از اصلی‌ترین شاخه‌های دریاچه‌ی ارومیه است.

بنابراین، شرکت‌ها و موسسات وابسته به سپاه پاسداران با تکیه بر قدرت سیاسی و نظامی این نهاد قدرت‌مند در درون ساختار دولت جمهوری اسلامی ایران، منابع طبیعی را در راستای تامین منافع اقتصادی و سیاسی خود و نیز پیشبرد اهداف این نهاد در داخل و خارج از مرزهای ایران مورد بهره‌برداری و استفاده قرار می‌دهند.ادامه در بولتن آینده

تیرماه - تمرینی برای زندگی بدون

پلاستیک یک بار مصرف

نسیم روشنایی - سالانه حدود ۴۵۰ میلیون تن پلاستیک در جهان تولید می‌شود. سهم ایران سه میلیون تن در سال است. روزانه معادل بیش از دو هزار کامیون زباله پر از پلاستیک به اقیانوس‌ها، رودخانه‌ها و دریاچه‌ها ریخته می‌شود و اگر اقدامی انجام نشود، پیش‌بینی شده که تا سال ۲۰۶۰ آلودگی پلاستیک سه برابر شود.

گرو تخریب یک از مهم‌ترین سرچشمه‌های ثروت جغرافیای ایران، یعنی طبیعت است.

سدسازی و کنترل آب برای نهادهای موازی همچون سپاه نه تنها ابزار کسب سودهای هنگفت، بلکه سلاحی کارا برای جنگ نیز است، به همین خاطر است که متولی اجرای اکثر پروژه‌های آب در کشور، شرکت‌های وابسته به نهادهای ولایت فقیه هستند. افتتاح پروژه‌ی پسماند و پساب آذربایجان شرقی در اوایل اسفند ماه ۱۴۰۲ توسط قرارگاه خاتم‌الانبیاء از فتوحات اخیر این نهاد است. بعد از افتتاح این پروژه، فرماندهی قرارگاه خاتم‌الانبیاء در جریان افتتاح کارخانه بتن پارچه‌ای اظهار کرد: «جنگ آینده جنگ آب است، اگر نتوانیم منابع موجود آبی را کنترل کنیم تبدیل به فاجعه می‌شود» [۱۷]. می‌توان حدس زد منظور از فاجعه در این اظهارات ناتوانی در کنترل آب، به‌کارگیری ابزاری آب، کنترل جوامع بومی و ملت‌ها و همچنین کسب و انباشت سود است. کنترل آب در مناطق مرزی حوضه‌ی آبریز دریاچه‌ی ارومیه یک بُعد نظامی-امنیتی نیز دارد؛ سپاه با کنترل این آب‌ها، آن را به عنوان یک کارت فشار در برابر اقلیم کردستان و عراق جهت بهره‌برداری‌های سیاسی و اقتصادی به کار می‌گیرد. سپاه همچنین با استفاده‌ی تبلیغاتی از سدها به عنوان نمادهای توسعه، آنها را همچو دستاوردهای ملی به نام خود ثبت کرده و از این طریق مخالفان حضور خود در حوزه‌ی اقتصاد را نیز ساکت و قدرت خود را به رخ حریفانش می‌کشد.

سپاه در توزیع آب‌های مهار شده در پشت سدها نیز دخالت می‌کند و با تقسیم نابرابر آن بین گروه‌های مختلف اجتماعی مانند گروه‌های ملی موجب تشدید

پسماند سازمان حفاظت محیط زیست در گزارشی
از خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا) تیر ۱۴۰۲
گفت:

سالانه حدود ۱۸۵ هزار تن پلاستیک در کشور تولید
می‌شود که قابلیت برگشت به طبیعت را ندارند و
آسیب زیادی به محیط زیست وارد می‌کنند بنابراین باید
به بخش جمع‌آوری پسماندهای پلاستیکی و بازیافت
آن‌ها توجه بیشتری داشته باشیم. آیین‌نامه کاهش
مصرف کیسه‌های پلاستیکی ۲۷ مهر ۱۴۰۱ تصویب
شده است. این آیین‌نامه ۱۰ ماده دارد. تصویب این
آیین‌نامه نخستین گام است برای مواجهه با معضل
پلاستیک در ایران. با وجود این، برخی از کارشناسان از
اجرای این قانون مطمئن نیستند. مجد علیزاده،
کارشناس محیط زیست یکی از کسانی بود که به
اجرای شدن این آیین‌نامه خوش بین نبود و دو سال
پیش به روزنامه «رسالت» گفته بود:

صرف نوشتن قانون و آیین‌نامه نمی‌تواند مشکلی را
حل کند، مگر آنکه ادارات کل محیط زیست و دست
گاه‌های اجرایی نظارت کنند. به‌عنوان مثال بخش
صنعت در بحث صنایع بسته‌بندی باید نظارت‌های
خودش را اعمال کند و سازمان ملی استاندارد باید
تجدیدنظر کرده و استانداردهای خاص خودش را با
تحکم بیشتری ابلاغ کند. آزمایشگاه‌های خاصی باید در
این زمینه وجود داشته باشد تا ابزارهای نظارتی نقش
مؤثر خود را ایفا کنند، در حال حاضر تعداد
آزمایشگاه‌هایی که در این حوزه فعال هستند، محدود
است. علی‌رغم آنکه در آیین‌نامه و قانون مدیریت
پسماند به صراحت تکالیف مشخص شده است اما این
وزارتخانه تمایلی به فعالیت ندارد. رادبو زمانه

سوم ژوئیه روز جهانی «بدون کیسه پلاستیکی»
است و در ایران ۲۱ تیر روز «بدون نایلکس»
نام‌گذاری شده است. در این ماه در جهان جنبشی
به راه افتاده به نام «ژوئیه بدون پلاستیک (Plastic
Free July)». این جنبش به بیش از ۱۰۰ میلیون
شرکت‌کننده در ۱۹۰ کشور الهام بخشیده است.
جنبش «ژوئیه بدون پلاستیک» معتقد است ایجاد
یک تغییر کوچک، تغییرات گسترده‌ای را در جوامع
رقم خواهد زد. اعضای این جنبش می‌کوشند که در
ماه ژوئیه و بعد از آن از مصرف پلاستیک‌های یک بار
مصرف خودداری کنند. انتخاب آگاهانه و حذر کردن از
استفاده از پلاستیک به ما کمک می‌کند تا
جایگزین‌های بهتری پیدا کنیم که می‌توانند برای
همیشه به عادت‌های جدیدی در زندگی روزمره ما
تبدیل شوند.

سهم ایران در معضل پلاستیک

تیر ماه سال گذشته باشگاه خبرنگاران جوان در
گزارشی نوشت در ایران سالانه بیش از سه میلیون
تن پلاستیک تولید می‌شود. بیشتر این پلاستیک‌ها
نیز بادوام‌اند و صدها سال طول می‌کشد تا تجزیه
شوند. مهدی خادم‌ثامنی، مدیرکل دفتر مدیریت

اخبار و مقالات خارجی

گزارش اهداف توسعه پایدار ۲۰۲۴

گزارش اهداف توسعه پایدار ۲۰۲۴ که به تازگی منتشر شده، تصویری چالش برانگیز را از وضعیت جهان نمایان می‌سازد.

در حالی که در زمینه‌هایی مانند مرگ و میر کودکان، پیشگیری از ایدز و دسترسی به انرژی و پهنای باند تلفن همراه پیشرفت‌هایی حاصل شده است، اما سرعت کلی در رسیدن به سایر اهداف بسیار کند است. این گزارش همچنین دورنمایی نگران‌کننده از روند مقابله با تغییرات اقلیمی ارائه می‌دهد.

در حالی که ثبت رکورد بالاترین دمای متوسط کره زمین، به اندازه ۱.۴۵ درجه بالاتر از سال‌های پیش از دوره صنعتی شدن در سال ۲۰۲۳ توسط سازمان جهانی هواشناسی تایید شده، این گزارش ضمن تاکید بر فوریت مقابله با تغییرات اقلیمی، شکاف عمیقی را بین اقدامات فعلی و زمان موجود برای دستیابی به اهداف، نشان می‌دهد.

چالش چیست؟ محدود کردن گرمایش زمین به هدف حیاتی ۱.۵ درجه سانتیگراد، نیازمند کاهش ۴۲ درصدی انتشار گازهای گلخانه‌ای تا سال ۲۰۳۰ است. به عبارت دیگر، انتشار گازهای گلخانه‌ای باید سالانه ۸.۷ درصد کاهش یابد.

واقعیت نگران‌کننده: با توجه به سیاست‌های فعلی کشورها، جهان در مسیر افزایش خطرناک ۳ درجه سانتیگرادی دما قرار دارد. حتی با در نظر گرفتن برنامه‌های مشارکت تعیین‌شده ملی (NDCs) و

وعده‌های دستیابی به انتشار صفر، پیش‌بینی‌ها همچنان بالاتر از هدف ۱.۵ درجه سانتیگراد باقی می‌ماند و احتمال دستیابی به این هدف، تنها حدود ۱۴ درصد تخمین زده می‌شود.

رضا_فلاح، کارشناس تغییر اقلیم

مبارزه با طوفانهای شن و گرد و غبار

سازمان ملل یک دهه را به مبارزه با طوفانهای شن و گرد و غبار اختصاص داد.

در سال‌های اخیر طوفانهای شن و گرد و غبار در جهان به شکل قابل توجهی افزایش یافته است. به همین دلیل سازمان ملل می‌خواهد توجه جهانیان را به این مشکل جلب کند.

مجمع عمومی سازمان ملل پنجشنبه ۲۱ تیر / ۱۱ ژوئیه یک دهه را برای مبارزه با طوفانهای شن و گرد و غبار تعیین کرد. این برنامه قرار است در سال ۲۰۲۵ آغاز شود و هدف از آن کاهش یا جلوگیری کامل از پیامدهای منفی طوفانهای شن و گرد و غبار است.

حوادث اقلیمی همچون گرد و غبار می‌تواند بیماری‌های تنفسی را بدتر کند، محصولات کشاورزی و دامها را از بین ببرد و بیابان‌زایی را افزایش دهد.

به گفته سازمان ملل، هنگام نزدیک شدن طوفان شن هشدار به موقع به مردم مهم است. با توجه به علل این پدیده، کشاورزان باید خاک زمین خود را به دقت مدیریت کرده و اطمینان حاصل کنند که گله‌های دام از گیاهانی که به خاک، ماسه و گرد و غبار آلوده‌اند، تغذیه نکنند.

وی اظهار داشت: توفان‌های شن و غبار مسئله‌ای بین‌المللی با اهمیت روزافزونی هستند که تأثیرات زیادی بر سلامتی انسان، امنیت غذایی، حمل و نقل، انرژی و محیط زیست دارند. حدود ۲ میلیارد تن گرد و غبار سالانه وارد جو می‌شوند که بر بیش از ۱۵۰ کشور در تمام قاره‌ها تأثیر می‌گذارد و تهدیدی برای دستیابی به ۱۱ از ۱۷ اهداف توسعه پایدار و اهداف مرتبط دارند، زیان‌های اقتصادی ناشی از یک توفان شن و غبار می‌تواند به میلیون‌ها دلار برسد.

آلیسجا بانا اضافه کرد: تغییرات آب و هوا، شامل تغییرات در دما و سطوح بارندگی و کاهش پوشش گیاهی، سطح خطرات توفان‌های شن و غبار را تغییر می‌دهد و ریسک‌های مرتبط را در برخی مناطق افزایش می‌دهد. کسانی که به کشاورزی در مناطق خشک وابسته هستند با رویدادهای مکرر و گسترده‌تر و شدیدتر توفان‌های شن و غبار روبه‌رو خواهند شد. وی گفت: تلاش‌های بین‌المللی برای حمایت از کشورها در ارتقای شیوه‌ها و سیاست‌های پایدار برای کاهش منابع توفان‌های شن و غبار و مدیریت تأثیرات آنها در حال گسترش هستند. در سال ۲۰۱۷ مجمع عمومی سازمان ملل متحد قطعنامه‌ای را تصویب کرد که سازمان‌های سازمان ملل متحد را تشویق به راه‌اندازی فرآیند بین‌نهادی برای توسعه یک پاسخ جهانی به توفان‌های شن و غبار می‌کند.

معاون دبیرکل سازمان ملل متحد افزود: در ادامه، ائتلاف سازمان ملل برای مبارزه با توفان‌های شن و غبار در سپتامبر ۲۰۱۹ در جریان کنفرانس ۱۴ از قرارداد ملل متحد برای بیابان زدایی در نیودهلی

تخمین زده می‌شود که سالانه دو تریلیون تن شن و غبار در جو منتشر می‌شود. این پدیده به‌ویژه در مناطق خشک با پوشش گیاهی کم بیشتر بروز می‌کند. به‌گفته کارشناسان، خشکسالی و تغییرات آب و هوایی این مشکل را بدتر می‌کند. براساس گزارش سازمان ملل، بیش از ۳۳۰ میلیون نفر در سراسر جهان به‌طور مستقیم تحت تأثیر این پدیده زیست‌محیطی قرار دارند.

در ایران نیز طوفان‌های گرد و غبار هر سال چندین استان کشور را در می‌نوردند و آسیب‌های بسیاری وارد می‌کنند. / **رادیو زمانه**

معاون دبیرکل سازمان ملل متحد:

سالانه ۲ میلیارد تن گرد و غبار وارد جو می‌شود

به گزارش خبرگزاری مهر، ارمیدا آلیسجا بانا معاون دبیرکل سازمان ملل متحد و دبیر اجرایی کمیسیون اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل در پیامی در مراسم بزرگداشت روز جهانی مقابله به توفان‌های ماسه و گرد و غبار گفت: با افتخار این بیانیه را به نمایندگی از FAO به عنوان ریاست متنوع ائتلاف سازمان ملل برای مبارزه با توفان‌های شن و غبار ارائه می‌دهم.

تأسیس شد، با تشکیل از ۲۰ سازمان سازمان‌های ملل متحد و سازمان‌های غیر-سازمان‌های ملل متحد. هدف ائتلاف، تحریک عمل جهانی علیه توفان‌های شن و غبار است.

وی اظهار داشت: با بزرگداشت روز بین‌المللی توفان‌های شن و غبار سالانه، ما می‌توانیم تلاش‌ها را برای افزایش آگاهی عمومی درباره اهمیت مبارزه با توفان‌های شن و غبار به منظور ترویج سلامت و خوب بودن انسان، ترویج استفاده و مدیریت پایدار از زمین، افزایش امنیت غذایی و مقاومت در برابر تغییرات آب و هوا و ترویج معیشت پایدار، به هم پیوسته کنیم، ما باید به همکاری برای ارتقای مدیریت توفان‌های شن و غبار در مناطق با خطر بالا که در بیشتر موارد فراتر از مرزهای ملی می‌روند، کار کنیم. دبیر اجرایی کمیسیون اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل گفت: به عنوان ریاست ائتلاف از ژوئیه ۲۰۲۰، FAO متعهد است که همکاری با تمام اعضای ائتلاف و کشورها را ادامه دهد. ائتلاف ادامه خواهد داد تا تجربیات، داده‌ها، روش‌ها و ابزارهای مربوط به مبارزه با توفان‌های شن و غبار را در زمینه‌های مختلف از جمله مدیریت پایدار خاک، خاک و آب برای حفاظت از سلامت و معیشت مردم و دستیابی به امنیت غذایی به اشتراک بگذارد.

بر گرفته از خبرگزاری مهر

در کپنهاگ

اداره گردشگری کپنهاگ، پایتخت دانمارک اعلام کرد گردشگرانی که در کارهای مفید محیط زیستی این شهر سهیم شوند، غذای رایگان و بلیت بازدید از جاذبه‌های گردشگری دریافت خواهند کرد.

این طرح آزمایشی از ۱۵ ژوئیه آغاز می‌شود و فعالیت‌هایی مثل دوچرخه‌سواری یا استفاده از حمل و نقل عمومی به جای خودروهای شخصی و جمع‌آوری زباله از سوی مراکز گردشگری مشمول پاداش به گردشگران خواهد شد.

این پاداش از جمله شامل ناهار، قهوه، یک لیوان شراب و بلیت قایق تفریحی است.

اداره گردشگری کپنهاگ می‌گوید که این طرح برای جبران خسارت محیط زیستی گردشگران به شهر، راه‌اندازی شده است.

دولت به نهادها و شرکت‌های داوطلب اجرای این طرح، پولی پرداخت نمی‌کند اما تاکنون ۲۴ شرکت برای این طرح آزمایشی که تا ۱۱ اوت ادامه دارد، ثبت نام کرده‌اند. بنا به آمار دولتی در سال گذشته، دانمارک شاهد بیش از ۱۲ میلیون گردشگر بود که حد اقل یک شب را در آن کشور گذراندند. مسئولان گفتند که در صورت موفقیت این طرح، در سال‌های بعدی هم اجرا خواهد شد/

سایت بی بی سی فارسی

مرگ دسته‌جمعی دهها نهنگ خلبان در سواحل اسکاتلند

جزایر اورکنی در شمال اسکاتلند شاهد رویدادی غم‌انگیز برای حیوان‌دوستان بود. ۷۷ نهنگ خلبان که به علت نامعلومی به سمت ساحل شنا کرده و در آنجا گیر افتاده بودند، تلف شدند.

جنازه‌های این نهنگ‌ها باید نمونه برداری شود و این اصلاً کار راحتی نیست. محافظان حیوانات این کار را "عملیات در یک وضعیت وحشتناک" می‌نامند. نیروهای داوطلب زیادی در این کار کمک می‌کنند. نهنگ‌هایی که در این ساحل تلف شدند ترکیبی از نهنگ‌های نر به طول هفت متر و نیز نهنگ‌های ماده و جوان هستند.

یک سال پیش نیز ۵۵ نهنگ خلبان در جزایر هبریدن اسکاتلند در ساحل به گل نشستند که تنها یکی از آنها زنده ماند. این نوع از نهنگ‌ها به گفته کارشناسان ارتباط جمعی بسیار تنگاتنگی با یکدیگر دارند.

در فصل‌های مشخصی از سال گروه‌های بزرگی از آنها حرکت می‌کنند که همین خطر مرگ دسته‌جمعی آنها را افزایش می‌دهد. تا کنون دهها نهنگ به گل نشستند که بسیاری از آنها تلف شدند. [برگرفته از سایت دویچه وله](#)

۱۲ قطعه از این نهنگ‌ها ابتدا زنده بودند اما در اثر جراحات وارده آنها نیز تلف شدند. نهنگ خلبان در سواحل شمالی اسکاتلند به گل نشستند. تعداد کمی از آنها زنده مانده بودند اما به دلیل جراحات وارده تلف شدند. انجمن‌های حمایت از حیوانات از این واقعه شوکه شده‌اند گروه بریتانیایی "غواصان نجات آبریان" اعلام کرده که وضعیت نهنگ‌های زنده‌مانده به دلیل چندین ساعت ماندن در ساحل بدتر شده و در نهایت منجر به مرگ آنها شده است.

نهنگ‌ها وقتی بر روی خاک ساحل قرار می‌گیرند به دلیل وزن زیادشان دچار جراحات می‌شوند، به گونه‌ای که به هنگام جزر و مد با خطر ورود آب به ریه‌هایشان مواجه می‌شوند. فرورفتن هر چه بیشتر جثه آنها در ماسه‌های ساحل و ناتوانی در حرکت نیز مزید بر علت می‌شود. این که چرا نهنگ‌ها به طور دسته‌جمعی به سمت ساحل رفته و در آنجا تلف می‌شوند هنوز معلوم نیست.

جهت تماس با بولتن محیط زیست

bulletinenviro@gmail.com

کارشناسان به بی‌بی‌سی جهانی گفته‌اند ممکن است یک نهنگ دچار مشکل شده باشد و نهنگ‌های دیگر برای نجات او به سمت ساحل رفته و همگی تلف شده‌اند.